

és törődik a karbantartásával, aki örül annak, hogy gyülekezetének minden egyes tagja lelkesen éneklí a zsoltárokat és a dicséreteket az első versszaktól az utolsóig, aki vigyáz arra, hogy az egyházközség énekkara méltóképpen dicsérje Istent, és aki igyekszik előteremteni az anyagi fedezetet ahhoz, hogy elsőrangú egyházzeneész legyen a szolgátársa?

Itt érkezünk el ahhoz a problémához, amelynek megoldása nélkül nincs kiút a jelenlegi úgyszólván zeneellenes állapotból. Nevezetesen mindenekfelett a lelkészi kar zenével kapcsolatos szemléletének a gyökeres megváltozására van szükség. A változási folyamatnak a teológián kellene kezdődnie.

Egyebek között pénzügyi szempontok miatt is fenntartom a véleményem, melyet még 1993 januárjában a Romániai Református Egyház Zsinati Állandó Tanácsának előterjesztett javaslatomban fejtettem ki, miszerint a legcélravezetőbb megoldásnak azt tartom, hogy a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet keretében szervezzenek főiskolai szintű kántorképző tagozatot, s ez gondoskodjék mind az erdélyi, mind a Király-hágó melléki egyházkerület jövő kántornemzedékeinek kineveléséről, amiként a két kerület lelkészeit is egyazon intézetben képezik. Ily módon lelképásztorok és kántorok azonos szellemű oktatásban részesülnének, és két tanári kar helyett csak egynek a fizetését kellene biztosítani. Javaslatomat akkor mindenki egyöntetűen helyeselte (legalábbis a jelenlétemben), ám megvalósítását az egyházi fondorlatok megghiúsították.

Eddigi tapasztalataim alapján sajnos nem tudom hinni, bármennyire szeretném, hogy egyhamar a biztató kibontakozás útjára léphetünk. Ezért azt kell mondanom, hogy ha az európai integrációs törekvések korában netán feltételül szabnák, hogy kántorképzésünk is igazodjék a nyugati országok intézményrendszeréhez és követelményszintjéhez, Erdélynek nagyon sokáig kellene várakoznia az Európai Unió kapuja előtt.

Gondolatok a Magyar Református Egyház nyári kántorképző vizsgái kapcsán

2000. július 20-án megbízást kaptam a Magyarországi Református Egyház Zsinatának Elnökségétől a Magyarországi Református Egyház Dunamelléki, Dunántúli és Tiszáninneri Egyházkerületében a 2000. év nyarán megtartott kántorképző vizsgák elnöki teendőinek ellátására. Észrevételeimet és javaslataimat röviden összegzem.

Kántorképzésünk mint egyházzenei szellemi termék és közös szolgálatra való felkészítés szorosan összefügg:

- a lelkészképzés színvonalával (ők választják ki a zenei munkatársakat);
- gyülekezeteink lelki-szellemi színvonalával (innen érkezik a kántorjelölt);
- a mai iskolák zenei képzésének színvonalával (erre alapozhatunk).

E problémakörökkel az utóbbi időben egyházunkban már több publikáció, előadás, szakmai megbeszélés is foglalkozott.* Tanulmányozásukat fontosnak ítélem, és a megoldás keresése érdekében ajánlom. Most nem térek ki rájuk, de Gárdonyi Zoltán professzor 1959-es beadványa, melyben egy Kántorképző Intézet felállítását és egy Egyházzenei Tanács létrehozását javasolja, bár más értelemben, de ma is időszerű. Akár az akkor javasolt tantárgyakat, akár a lelki-zenei felkészítés párhuzamosságának fontosságát, akár pedig a különböző szintű kántorképzés elvét tekintjük (akkor: „rendes — levelező — időszaki” elnevezéssel) elképzeléseinek újragondolására mielőbb sort kellene keríteni.

Az elsőként megalakult, részben nyári kántorképzőket (Fót, Pápa, Kecskemét, Sárospatak, Debrecen, majd Budapest és Miskolc) tehát mint a Gárdonyi Zoltán által akkor javasoltak létrehozásáig működő ideiglenes megoldásokat kellett tekinteni. A mai egyház számára viszont a legtöbb zenei munkatársat éppen a tanfolyam jellegű képzésen végzett „nyári kántorok” adják. Sajnos megbecsülésük is hasonló. Tíz év óta viszont már létezik egy magasabb szintű kántorképzés az egyházi főiskolákon (Debrecen, Nagykőrös). Itt a szakpárok miatt a hallgatók rendkívül magas óraszámban tanulnak nem zenei tantárgyakat (35–40), ami nehezíti a zenei képzést. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Tanszéke Protestáns szekciójának keretében az egyházzenei képzés is már tíz éve folyik. Ezek a végzettek az elhelyezkedés és közmegítélés szempontjából viszont ugyanolyan „kántorok” — mint a tanfolyami végzettek. Sürgősen meg kellene hát oldani e három kategóriának a törvényi differenciálását. Tisztázni és egységesíteni kellene az állással kapcsolatos végzettség szerinti elvárásokat és juttatásokat. Ehhez nyújthatna segítséget a lelkesíti állások betöltésénél már alkalmazott „minősített helyek” rendszerének az átvétele és kidolgozása. Az állással szemben támasztott elvárások, az egyházzenei múlt, az orgona nagysága és minősége, az iskolák igényei mind-mind szempont lehet az „énekező — kántor — egyházzeneész” különböző jellegű állás fajták rendszerének kidolgozásában.

* Hargita Péter: „Ifjúságunk éneklése”, *Keresztyén nevelés*. 1991/1. szám

Dávid István: „Hangszer és közösség”, *Korunk* 1999/10. szám, ill. in *KRE-TFK Jubileumi Évkönyv 2000*.

Szűcs Endre — Veressné Petrőcz Mária — Bódiss Tamás: *Előterjesztés az 1999. április 7-i zsinati tanácsülésre ének-zenei ügyben*.

Dávid István: „Zenei képzésünk irányelvei”, in *KRE-TFK Jubileumi Évkönyv 2000*.

Györgyiné Koncz Judit: „Művészeti nevelésről, zenéről – tíz év után”, *Magyar Református Nevelés*. I. évf. 6. szám, ill. in *KRE-TFK Jubileumi Évkönyv 2000*.

Magyar Reformátusok IV. Világtalálkozója — Egyházzeneészek Találkozója Nagykőrös, 2000. 07. 02 előadásai:

Almási István: *Kántorképzésünk tanulságai és távollatai*;

ifj. Fekete Károly: *A lelkipásztor zenei műveltségének jelentősége (ld. a jelen évfolyam 23–30. lapjain)*;

Dávid István: *Egyházunk és az orgona (Liturgiánk korlátai és lehetőségei)*.

Látva-hallva a nyári kántorképzők rendkívül heterogén diákanyagát, ezek mint megoldandó kérdések mind felvetődtek. A színvonal a lehetőségekhez képest elfogadható. Legegyenletesebb talán a miskolci, mely Sárospatakról költözött át egy logikus döntés eredményeképpen. Kiemelném még a pápai képző családias hangulatát és a vizsga gyülekezetszerűségét, valamint a budapesti tanárok némelyikének önfeláldozását és türelmét olyan helyzetekben, mely inkább nevezhető lelkigondozásnak mint zenei képzésnek. Nagyon hiányzik viszont a nagy múltú debreceni kántorképző markáns vonala.

Tekintve, hogy az utóbbi ötven évben nem alakult ki a kántorképzésnek egy mindenki által elfogadott hagyomány- és értékrendszere, a tananyag tekintetében elég nagyok a különbségek. Miskolcon pl. liturgikus rend összeállítása is kántorvizsgai feladat. Örvendetes, hogy jelen van a vizsgán az énektanítás (Budapest, Miskolc), meg a kórus betanítása (Miskolc, Pápa), de a kórusreper-toár több helyen kívánni valót hagy maga után. Mintha két dologt időnként elfelejtenénk: hogy magyar és református zenészeket nevelünk és ilyen gyülekezetek számára képezzünk zenei munkatársakat. Sajnálatos, hogy a kántorképzők tananyagából teljesen hiányzik a XVI–XVII. századi liturgikus reper-toár, melynek mind tantárgyként, mind pedig a repertoárban ott lenne a helye (a megfelelő helyen!).

Mindenképpen elő kellene segíteni, hogy a diákok minél közelebb kerüljenek a református orgonakincs megismeréséhez, és tudatukban egészségesen szétváljon a történeti érték a pillanatnyi orgonapótlékoktól. A hangszervizsga csak Pápán történt valódi sípos orgonán. Ígéret van arra, hogy jövőre a Deszka-templom időközben átadásra kerülő orgonáján folyhat a miskolciak vizsgázatása. Megengedhetetlen viszont, hogy a budapesti kántorképző záróhang-versenyén (a Kálvin téri templomban!) a néma nagyorgona mellett nyenyerezést hallgasson diák és gyülekezet egyaránt. Inkább semmit, hisz tudatromboló hatása felmérhetetlen!

Végezetül, a bevezetőben említetteken kívül, a következő problémák meg-tárgyalását és megoldását látom elsődleges feladatnak:

- a nyári kántorképzők tananyagának egységesítése;
- a nyári kántorképző tanfolyamok, a főiskolai kántorképzés, illetve az egyházzenesz képzés értékének egymás közti tisztázása és a kiadott diplomák differenciálása az állások szempontjából;
- a tanfolyamon kívüli továbbképzések szervezése;
- a kántortörvény mielőbbi megalkotása.

Dávid István

(„Vizsgaelnöki tájékoztató az MRE nyári kántorképző tanfolyamairól” címmel megje-lent a Református Egyház 2001. márciusi számában, a Zsinat Elnökségének megkül-dött levél alapján.)